

Japon Eğitim Sistemi

Volkan DURAN
Bayram ÖZER
Mehmet Hakkı ALMA

Volkan DURAN - Bayram ÖZER - Mehmet Hakkı ALMA

JAPON EĞİTİM SİSTEMİ

ISBN 978-625-5704-60-3

Kitap içeriğinin tüm sorumluluğu yazarına aittir.

© 2025, PEGEM AKADEMİ

Bu kitabın basım, yayım ve satış hakları Pegem Akademi Yay. Eğt. Dan. Hizm. Tic. AŞ'ye aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri, kapak tasarımı; mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kayıt ya da başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz ve dağıtılamaz. Bu kitap, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır. Okuyucularımızın bandrolü olmayan kitaplar hakkında yayınevimize bilgi vermesini ve bandrolsüz yayınları satın almamasını diliyoruz.

Pegem Akademi Yayıncılık, 1998 yılından bugüne uluslararası düzeyde düzenli faaliyet yürüten **uluslararası akademik bir yayınevidir**. Yayımladığı kitaplar; Yükseköğretim Kurulunca tanınan yükseköğretim kurumlarının kataloglarında yer almaktadır. Dünyadaki en büyük çevrimiçi kamu erişim kataloğu olan **WorldCat** ve ayrıca Türkiye'de kurulan **Turcademy.com** tarafından yayınları taranmaktadır, indekslenmektedir. Aynı alanda farklı yazarlara ait 2000'in üzerinde yayını bulunmaktadır. Pegem Akademi Yayınları ile ilgili detaylı bilgilere <http://pegem.net> adresinden ulaşılabilir.

I. Baskı: Eylül 2025, Ankara

Yayın-Proje: Selcan Durmuş
Dizgi-Grafik Tasarım: Tuğba Kaplan
Kapak Tasarımı: Pegem Akademi

Baskı: Ankara Özgür Matbaacılık
1250. Cad. No: 25 Ostim Yenimahalle/Ankara

Yayıncı Sertifika No: 51818
Matbaa Sertifika No: 46821

İletişim

Pegem Akademi: Shira Ticaret Merkezi
Macun Mahallesi 204 Cad. No: 141/33, Yenimahalle/Ankara
Yayınevi: 0312 430 67 50
Dağıtım: 0312 434 54 24
Hazırlık Kursları: 0312 419 05 60
İnternet: www.pegem.net
E-ileti: yayinevi@pegem.net
WhatsApp Hattı: 0538 594 92 40

ÖN SÖZ

Bu kitap Japon eğitim sisteminin tarihsel gelişiminden günümüz uygulamalarına kadar uzanan geniş bir yelpazede, detaylı bir analiz sunmayı amaçlamaktadır. Eğitimde dünya çapında örnek gösterilen Japonya'nın başarısının ardında yatan kültürel, felsefi, yapısal ve pedagojik unsurları açıklığa kavuşturmak, bu çalışmanın temel çıkış noktası olmuştur. Japon eğitim modeli yalnızca akademik başarıya odaklanan bir sistem olmanın ötesinde, disiplin, sorumluluk, karakter eğitimi ve toplumsal uyum gibi değerleri merkezine alan bütünlük bir yapıdır. Bu bağlamda Japonya'nın tarihsel mirasla modernliği birleştiren, bireyi topluma hazırlarken aynı zamanda kişisel potansiyelini ortaya çıkarmaya çalışan bir eğitim anlayışına sahiptir.

Bu çalışmada Japon eğitim sistemine dair betimleyici bilgilerin yanı sıra, sistemin güçlü ve zayıf yönleri, uygulamalardaki farklılıklar, eğitimin felsefi temelleri, öğretmen yetiştirme modelleri ve müfredat yapısı gibi çok sayıda konu akademik bir titizlikle ele alınmıştır. Kitabın eğitim bilimleri ile birlikte karşılaş-tırılmalı eğitim, eğitim sosyolojisi, kültürel çalışmalar ve eğitim politikaları ile il-gilenen tüm araştırmacılar ve uygulayıcılar için de değerli bir kaynak olacağına inanıyoruz. Amacımız Japon eğitim sistemine dair bilgi birikimini okuyucularla paylaşarak aynı zamanda Türkiye gibi eğitimde dönüşüm geçiren ülkelerdeki eği-tim politikaları için de ilham verici tartışmalar oluşturmaktır. Bu vesileyle kitabın yazım sürecinde katkı sunan tüm akademisyenlere, araştırmalarda yol gösteren araştırmaların yazarlarına ve bizlere güvenerek bu çalışmanın ortaya çıkmasına vesile olan tüm destekçilere teşekkür ederiz.

Kitabın eğitim alanında çalışan herkese yeni ufuklar açmasını ve gelecekteki eğitim reformlarına katkı sunmasını temenni ediyoruz.

Saygılarımızla,

Volkan Duran – Bayram Özer – Mehmet Hakkı Alma

Eylül 2025

İÇİNDEKİLER

Ön Söz.....	iii
-------------	-----

1. BÖLÜM

JAPON EĞİTİM SİSTEMİNE GENEL BİR BAKIŞ

Giriş.....	1
Temel Özellikler.....	2
Başarılar	25
Yüksek Akademik Standartlar	25
Düşük Okulu Bırakma Oranları.....	29
Okul-Toplum İlişkisi	33
Yüksek Akademik Başarı	36
Grup Odaklı ve Uyumlu Öğrenme	39
Karakter ve Ahlak Eğitimi.....	42
Disiplin ve Sorumluluk.....	48
Kültürel Değerlerin Aktarımı.....	52
Teknoloji Entegrasyonu	55
Zorluklar ve Eleştiriler.....	59
Aşırı Rekabet ve Baskı.....	62
Yaratıcılık ve Bireyselliğin Ötelenmesi	65
Zorbalık (İjime) ve Okul Fobisi Sorunu	67
Değişen Dünya ile Uyum Sorunu	71
Gölge Eğitim (Shadow Education)	77
Sonuç.....	80

2. BÖLÜM

JAPON EĞİTİM SİSTEMİNİN TARİHSEL GELİŞİMİ

Antik Dönem	88
Klasik Dönem (6. Yüzyıl – 1603).....	90
Edo Dönemi (1603-1868)	95
Meiji Dönemi Okulları	99
Modern Eğitim Anlayışının Gelişimi; Showa Dönemi ve Günümüz.....	102
Yapılan Değişikliklerin Örnekleri	139
Yakın Zamandan Geleceğe Projeksiyon	146

3. BÖLÜM

EĞİTİM YAPISI VE KURUMSAL DÜZEN

Giriş.....	161
Japon Eğitim Sistemi ve Temel Eğitim Yasası.....	164
Japon Eğitim Sisteminin Genel Yapısı	167
Anaokulundan Üniversiteye Eğitim Kademeleri	172
Okul Öncesi Eğitim	175

İlkokul	180
Ortaokul.....	186
Liseler	188
Yükseköğretim	194
Japonya'da Teknik, Mesleki ve Uygulamalı Eğitim.....	198
Japonya'daki İngilizce Dil Eğitimi	202
Sanat Eğitimi	206
Japon Eğitim Sisteminin Yönetimi.....	209

4. BÖLÜM

EĞİTİM, EĞİTİM FELSEFESİ VE MÜFREDAT

Giriş.....	213
Japonya'da Müfredat Tasarımı ve Uygulaması	218
Anaokulu Müfredat Standartları.....	237
İlkokul Ulusal Müfredat Standartları	239
Ortaokulu Ulusal Müfredat Standartları	242
Japon Eğitim Sistemini Yönlendiren İlkeler.....	245
Japon Eğitim Felsefesi.....	248
Sınav Sistemi ve Değerlendirme.....	257
Modernleşme Bağlamında Müfredat Felsefesine Bir Bakış	262

5. BÖLÜM

OKUL YÖNETİMİ, KÜLTÜRÜ VE ÖĞRENCİ HAYATI

Giriş.....	277
Okul Yönetimi	278
Okullarda Yaşam.....	282

6. BÖLÜM

ÖĞRETMEN EĞİTİMİ VE MESLEKİ GELİŞİM

Giriş.....	297
Standartlar	303
Öğretmenlerin Kalitesini ve Yeterliliğini Geliştirme	311
Öğretmen Sertifikası Yenileme Sistemi.....	323
Kamu Okulu Öğretmenleri İçin İstihdam Sınavı Süreci	324
Ders İmecesi.....	326

Sonuç	329
--------------------	------------

Kaynakça.....	331
----------------------	------------

1. BÖLÜM

JAPON EĞİTİM SİSTEMİNE GENEL BİR BAKIŞ

1. Giriş

Japonya eğitim sistemi dünya genelinde disiplin, çalışkanlık ve akademik başarıyla öne çıkmaktadır. Bu sistemin temel nitelikleri ve başarıları kadar, karşılaştığı zorluklar ve aldığı eleştiriler de dikkat çekicidir. Japon öğrencilerinin yüksek PISA (Uluslararası Öğrenci Değerlendirme Programı) skorları ve düşük okulu bırakma oranları, Japon eğitim sisteminin etkinliğini gözler önüne sererken, bu başarının ardında yatan mekanizmalar ve politikalar ise sürekli tartışmaların odağında yer almaktadır.

Japonya'da eğitim ilkokuldan ortaokula kadar dokuz yıl boyunca zorunludur. Bu düzenleme, tüm çocukların temel düzeyde eğitim almasını güvence altına alırken, daha ileri düzeydeki öğrenim için sağlam bir zemin hazırlar. Japon eğitim sistemi, akademik başarıya büyük önem verir ve öğrencileri sürekli mükemmelleşme konusunda zorlar. Müfredat, matematik, fen bilimleri, dil eğitimi, sosyal bilgiler ve sanat gibi diğer toplumlardakine benzer şekilde tasarlanmıştır.

Japonya eğitim sisteminin temel özellikleri, tarihsel ve kültürel kökenlere derinlemesine bağlıdır. Hatta Japonya'da okullar ve eğitimciler kutsallaştırılmakta ve eğitim bir din gibi değer görmektedir. Bu özellikler, Japon eğitim sisteminin hem etkinliğini hem de dünya genelinde kazandığı saygınlığı pekiştirmektedir. Aşağıda, Japonya'da eğitimin temel niteliklerini daha geniş bakış açısıyla anlamaya çalışacağız.

1.1. Temel Özellikler¹²³⁴⁵⁶

Japonya'daki eğitim sistemi disiplin, çalışkanlık, saygı ve uyum gibi kültürel değerlere dayalı olarak yüksek akademik standartlara sahip ve oldukça rekabetçi bir yapıya sahiptir. Eğitim sistemi, 6-3-3-4 modeliyle ilkokuldan üniversiteye kadar yapılandırılmış olup, ilk 9 yıl zorunlu ve ücretsizdir. Savaş sonrası dönemde Amerikan eğitim modelinden ilham alınarak yeniden şekillenen Japon eğitim sistemi, altı yıllık ilkokuldan sonra üç yıllık zorunlu ortaokul eğitimi ile devam etmektedir. Öğrencilerin %98'i üç yıllık ortaokuldan sonra yine üç yıl süren liseye geçiş yaparlar ve böylece neredeyse tüm öğrenciler 12 yıllık bir eğitim sürecini tamamlamış olur. Bu durum, lise eğitiminin fiilen yarı zorunlu hale gelmesine yol açmıştır. Lise sonrası eğitim, dört yıllık üniversiteler ve iki yıllık yüksekokullar aracılığıyla sunulur. Japonya'da üniversite eğitimi görenlerin oranı %15,4 seviyesindedir. Bunun yanı sıra, birçok öğrenci Senmon Gakko adı verilen özel meslek okullarına yönelmekte ve bazı üniversite öğrencileri teknik becerilerini geliştir-

- 1 Mukhopadhyay, M., & Kundu, A. (2023). Zest for Life: Japan. 10.4018/978-1-6684-7005-3.ch003.
- 2 Rohlen, T. P. (1983). Japan's High Schools. University of California Press.
- 3 Goodman, R., Imoto, Y., & Toivonen, T. (2012). A Sociology of Japanese Youth: From Returnees to NEETs. Routledge.
- 4 Tsuneyoshi, R. (2001). The Japanese Model of Schooling: Comparisons with the United States. Routledge.
- 5 Kariya, T. (2011). Japanese Solutions to the Equity and Efficiency Dilemma? Secondary Schools, Inequity and the Arrival of 'Universal' Higher Education. Oxford Review of Education, 37(2), 241-266.
- 6 Kariya, T. (2009). From Credential Society to 'Learning Capital' Society: A Rearticulation of Class Formation in Japanese Education and Society. Globalisation, Societies and Education, 8(4), 539-562.